

« Ἡ ἔκτασις τῆς φυσικῆς ἱστορίας, λέγει ὁ σοφὸς K. Milne-Edwards, εἶναι ἀπέραντος, ἡ δὲ σπουδαιότης αὐτῆς δὲν εἶναι μικροτέρα τῆς ἐκτάσεώς της. Ἄνθρωποι τινες ξένοι πρὸς τὰς ἐπιστήμας, δὲν βλέπουσιν ἐν αὐταῖς ἢ συλλογὴν ἀνεκδοτικῶν γεγονότων, τὰ ὅποια θεωροῦσι περιέργῃ μὲν, οὐχὶ ὅμως καὶ κατάλληλα πρὸς ἀσκήσιν τῆς διανοίας· καὶ ἄλλοι πάλιν θεωροῦσι τὴν μελέτην τῶν ἐπιστημῶν ὡς ξηρὰν ἀπομνημόνευσιν τεχνικῶν ὄρων καὶ αὐθαιρέτων ὑποδιακρίσεων· ἀλλὰ τοιαῦται γινώμαι ἔχουσι τὴν πηγὴν τῶν εἰς μόνην τὴν ἀμάθειαν, καὶ ὅστις κατέχει τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς φυσικῆς ἱστορίας κατανοεῖ πάραυτα τὴν μεγίστην αὐτῆς χρησιμότητα. Τὸ μέγα καὶ ἐναρμόνιον θέημα τῆς φύσεως, καταδεικνύον κατὰ πόσον ἡ πρακτικὴ καλλονὴ τῆς δημιουργίας εἶναι ὑπερτέρα τῆς ἰδανικῆς καλλονῆς τῶν ἀνθρωπίνων ἐπινοήσεων, ὑψώνει τὴν ψυχὴν καὶ φέρει συνεχῶς τὸ πνεῦμα εἰς ὑψηλὰς καὶ σωτηρίου σκέψεις. Ἡ γνῶσις ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν περὶ ἡμᾶς ἀντικειμένων, εἶναι ἀναγκαῖα οὐ μόνον πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ἀνάγκης ἐκείνης τοῦ μανθάνειν, ἣτις ἀναπτύσσεται πάντοτε ἐν ἡμῖν ἐφ' ὅσον ἡ διάνοια ἡμῶν ἐνδυναμοῦται, ἀλλὰ καὶ ὡς βάσις πάσης ἄλλης μελέτης· διότι ἡ μελέτη τῶν ἐπιστημῶν ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ δίδῃ εἰς τὴν κρίσιν τὴν ὀρθότητα ἐκείνην, ἄνευ τῆς ὁποίας καταστρέφονται τὰ κάλλιστα διανοητικὰ πλεονεκτήματα, καὶ ἀποβαίνουν μάλιστα ἐνίοτε βλαπτικὰ μᾶλλον ἢ ὠφέλιμα. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρακτικὴν ὠφέλειαν τῆς μελέτης τῶν φυσιογραφικῶν ἐπιστημῶν, αὕτη πρόκειται τόσον φανερά, ὥστε ἀποδίδει περιττὸν νὰ καταδείξωμεν αὐτήν. Ὅπως πεισθῆ τις περὶ τῆς πρακτικῆς ταύτης ὠφελείας, ἀρκεῖ νὰ παρατηρήσῃ περὶ αὐτῶν, νὰ σκεφθῆ περὶ τοῦ ὑπὸ τὴν γῆν κρυπτομένου πλούτου, καὶ περὶ τῶν ὑπερσειῶν τὰς ὁποίας καθ' ἑκάστην ἡ Γεωλογία καὶ ἡ Ὀρυκτολογία προσφέρουσιν εἰς τὴν βιομηχανίαν ἡμῶν· νὰ ἴδῃ τὰ

σικῶν καὶ φυσιογραφικῶν ἐπιστημῶν. Εἰς τινε γνωμοδότησιν ἐπιτροπῆς συγκειμένης ἐκ τῶν ἱατρῶν καὶ καθηγητῶν K. K. Benizelou, Πάλλη, Δαμιανοῦ, Πριταντέρη Γεπάλδου, Βουσάκη, Ορφανίδου καὶ ἀναγνωστάκη πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως περὶ ἀναδιοργανισμοῦ τῶν ἱατρικῶν σπουδῶν ἐν τῷ ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ, παρατηροῦμεν εὐχαρίστως, ὅτι εἰ διακεκριμένοι οὔτοι ἄνδρες ἐπιλαμβάνονται σπουδαίως τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος. Αἰὶν ὀρθῶς ἀποφαίνονται ὅτι « οὐχὶ ὡς προπαίδειαν, ἀλλ' ὡς ἀναπόσπαστον μέρος τῆς ἱατρικῆς ἐκπαιδεύσεως θεωρεῖ ἡ ἐπιτροπὴ τὴν σπουδὴν τῆς φυσικῆς, Χημείας καὶ Φυσικῆς ἱστορίας ἐφηρμοσμένην εἰς τὴν ἱατρικὴν· διὸ ἀναγκαῖαν κρίνει τὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἐπιμελῆ αὐτῶν ἀκρίβειαν κατὰ τὰ πρῶτα τῆς φοιτήσεως ἔτη καὶ τὴν περὶ αὐτὰς ἐγκαιρὸν δοκιμασίαν τῶν μαθητῶν » (ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΦΙΛΟΜΑΘΩΝ, ἀριθ. 509). Ἀλλὰ πρὸς ἐπιτοχίαν τῆς ἐρεθῆς ταύτης συμβουλή, ἀπαιτεῖται ἢ ἐν τοῖς γυμνασίοις στοιχειώδους προπαίδειαι τῶν μαθητῶν ἐπὶ τῶν ἐν λόγῳ ἐπιστημῶν, καὶ πρὸς τοῦτο ἡ μόρφωσις τῶν ἀναγκαιῶν καθηγητῶν, οἵτινες εἶναι σπανιώτατοι παρ' ἡμῖν.

τόσον περικαλλῆ καὶ τόσον ποικίλα φυτὰ, τὰ ὅποια συντελοῦσιν ἀφθόνως εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν ἡμῶν, καὶ νὰ πεισθῆ, ὅτι ἡ φυσικὴ ἱστορία πρέπει νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὁδηγὸς τῆς γεωργίας· ἀρκεῖ ν' ἀπαριθμῆσῃ τὰ ζῶα τὰ ὅποια δίδουσιν ἡμῖν τὸ κρέας, τὸ ἔριον, τὴν μέταξον καὶ τὸ μέλι, καὶ χορηγοῦσιν ἡμῖν τὴν δύναμιν ἧς στερούμεθα, ἢ τὰ ζῶα τὰ ὅποια ἀντὶ ὠφελείας, παράγουσιν εἰς ἡμᾶς βλάβην· τέλος ἀρκεῖ νὰ ἐνθυμηθῆ τις τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν ἀσθενειῶν ὑφ' ὧν πάσχει ἡ ἀνθρώπινος μηχανὴ, καὶ νὰ κατανοήσῃ καλῶς τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ὅτι ἡ ἱατρικὴ κινεῖται ὡς τυφλὴ ὀσάκις δὲν στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐπιστημονικῆς μελέτης τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι ἡ πρακτικὴ ὠφέλεια τῆς μελέτης τῶν ἐπιστημῶν τούτων δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀποδείξεως, καὶ γίνεται ἐπαισθητὴ εἰς οἰονδήποτε στάδιον ἂν ἐπιδοθῆ τις. Ἰδίως ὅμως ἀξιοσημεῖωτος εἶναι ἡ μελέτη τῶν φυσιογραφικῶν ἐπιστημῶν διὰ τὴν ἐπιβροχήν, τὴν ὁποίαν ἐξασκεῖ ἐπὶ τῶν διανοητικῶν ἡμῶν δυνάμεων. Ἡ μελέτη αὕτη ἐθίζει τὸ πνεῦμα εἰς τὸ ν' ἀνατρέχῃ ἀπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων εἰς τὰς αἰτίας, καὶ συγχρόνως εἰς τὸ νὰ καθυποβάλλῃ συνεχῶς τὰ ἐξαγόμενα τῶν προηγουμένων παρατηρήσεων εἰς τὴν δοκιμασίαν ἄλλων νεωτέρων παρατηρήσεων, φέρει εἰς τὰς ὑψηλοτέρας θεωρίας, ἀλλὰ δὲν ἐπιτρέπει ποτὲ εἰς τὴν φαντασίαν νὰ παρεκτραπῆ, διότι θέτει πάντοτε τὴν ὑλικὴν δοκιμασίαν πλησίον τῆς ὑποθέσεως. Ἐνὶ λόγῳ, βέλτιον πάσης ἄλλης μελέτης, ἢ τῆς φυσικῆς ἱστορίας μελέτη ἀσκεῖ τὴν διάνοιαν εἰς τὴν ἀληθῆ μέθοδον, ἄνευ τῆς ὁποίας πᾶσα ἐπιστημονικὴ ἔρευνα εἶναι δυσχερὴς καὶ συγκεχυμένη » (*).

Ὅταν παρατηρῆ τις τὴν παρ' ἡμῖν ἐν πολλοῖς ἐπικρατοῦσαν σύγχυσιν τῶν ἰδεῶν, τὴν ἀτέλειαν τῶν σκέψεων, τὴν ἐπιπολαιότητα καὶ τὴν στρέβλωσιν καὶ αὐτῶν τῶν ἀπλουστέρων ἐννοιῶν, προσδέσπει μετὰ περηγορίας εἰς τὰς καλλίστας καὶ πρακτικὰς ταύτας μελέτας, αἵτινες ὑπόσχονται τὴν ἀπόκτησιν οὐ μόνον βιωφελῶν καὶ κοινωφελῶν γνώσεων, ἀλλὰ καὶ τὴν μόρφωσιν τῆς διανοίας. Περὶ τῆς σπουδαίας εἰσαγωγῆς τῶν σπουδῶν τούτων εἰς τὴν Ἑλλάδα, θέλομεν πραγματευθῆ προσεχῶς.

Γ. Γ. ΤΥΠΑΛΛΟΣ (υἱός).

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΤΗΣ ΚΩΔΩΝΟΚΡΟΥΣΙΑΣ

ΕΝ ΩΡΑ ΚΑΤΑΓΓΙΔΟΣ.

Εἰς τὴν προὔσιν κατάστασιν τῆς ἐπιστήμης, δὲν εἶναι ἀποδεδειγμένον ὅτι ὁ ἦχος τῶν κωδῶ-

(*) ZOOLOGIE, par M. Milne Edwards., Paris 1863.

νων καθιστᾶ τὰς βροντὰς μᾶλλον ἐπικειμένους καὶ ἐπικινδυνωδεστέρους, οὔτε ὅτι μέγας κρότος ἐπήνευγέ ποτε τὴν πτώσιν κεραυνοῦ ἐπὶ οἰκοδομημάτων, τὰ ὅποια ἄνευ τοῦ περιστατικοῦ τοῦ κρότου δὲν ἤθελον προσβληθῆ.

Καὶ ὅμως προαγγέλλομεν ἐπιμόνως νὰ μὴ τίθενται εἰς κίνησιν οἱ κώδωνες ἐν ᾧρᾳ βροντῶν, καὶ τοῦτο πρὸς ἀσφάλειαν τῶν κωδωνοκρουστῶν. Ὁ κίνδυνος τὸν ὅποιον διατρέχουσι κατὰ τὰς περιστάσεις ταύτας, εἶναι περίπου ἀνάλογος πρὸς τὸν κίνδυνον, εἰς τὸν ὅποιον ὑπόκεινται οἱ ἀπερίσκεπτοι οἰτινες, ἐν τῷ μέσῳ καταιγίδος, καταφρεύουσιν ὑπὸ τὰ μεγάλα δένδρα. Ὁ κεραυνὸς προσβάλλει τὰ ὑψηλότερα ἀντικείμενα, καὶ ἰδίως τὰς κορυφὰς τῶν κωδωνοστασιῶν. Τὸ εἰς τὸν κώδωνα προσηρτημένον σχοινίον, ὑγρανθὲν ὑπὸ τῆς βροχῆς, ὀδηγεῖ τὸν κεραυνὸν μέχρι τῆς χειρὸς τοῦ κωδωνοκρούστου· ἐκ ταύτης δὲ τῆς περιστάσεως συνέβησαν πολλὰ δυστυχήματα, ἐξ ὧν ἀναφέρομεν τὰ ἑξῆς·

Εἰς σοφὸς Γερμανὸς ἀπέδειξε, τῷ 1783, ὅτι ἐν διαστήματι 33 ἐτῶν, ὁ κεραυνὸς ἔπεσον ἐπὶ 386 κωδωνοστασιῶν καὶ ἐφόνευσεν 124 κωδωνοκρούστας. Τὴν 41 Ἰουνίου 1775, ὁ κεραυνὸς, πεσὼν ἐπὶ τοῦ κωδωνοστασίου τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωρίου Aubigny (ἐν Γαλλίᾳ), ἐφόνευσεν ἐν ἀκαρῆι τρεῖς ἄνδρας κρούοντας τοὺς κώδωνας τῆς ἐκκλησίας, καὶ τέσσαρα παιδία καταφυγόντα ὑπὸ τὸν πύργον τοῦ αὐτοῦ κωδωνοστασίου. Τὴν 31 Μαρτίου 1768, ἔπεσον ὁ κεραυνὸς ἐπὶ τοῦ κωδωνοστασίου τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωρίου Chabeuil (ἐν Γαλλίᾳ), ἐφόνευσε δύο καὶ ἐτραυματίσεν ἐννέα νέους ἐκ τῶν συναχθέντων ἵνα κρούσωσι τοὺς κώδωνας αὐτῆς.

(Ἐκ τῶν τοῦ Arago, 1851). (*)

ΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ.

Τίνες αὐτοί, οἱ βαίνοντες μακρόθεν ὀπτημένοι,
Τὴν χάρτην τῶσαν γενεῶν ἐν τῇ χειρὶ κρατοῦντες;
Πολλάκις πίπτει πρὸ αὐτῶν νεκρὰ ἢ οἰκουμένη,
Οἱ ἄνθρωποι ἐκαστοτε ὑμνοῦσι προσκυνοῦντες.

Ὁ θάνατος διέγραψε καὶ βασιλεῖς καὶ κράτη·
Ὁ χρόνος ἔχει σήμερον καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας
Τόσα ὀνόματα λαμπρὰ· ἀλλὰ διαφυλάττει
Τὴν μνήμην τούτων ἄθικτον μετὰ περιπαθείας.

(*) Εἰς τὰ παραδείγματα ταῦτα προσθέτομεν καὶ τὸ ἑξῆς, συμβάν ἐν Ἠπειρῷ τῷ 1385. « Τότε καὶ βροντὴ γέγονε μεγάλη ἐπὶ τοῦ καμπαναρίου τοῦ μοναστηρίου (ἐν Ἰωαννίνοις), » καὶ ψυχὰι δεκατέσσαρες ἐδροντήθησαν ». (Ἠπειρωτικὰ Μετὰ τὴν Νέστορα τοῦ Δουκὸς, Β'). Εἰ καὶ ὁ συγγραφεὺς δὲν ἀναφέρει δὲν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ἐσήμανον οἱ κώδωνες τοῦ καμπαναρίου, φαίνεται ὅμως πιθανόν, ἀπεὺ ἦσαν δεκατέσσαρες ἄνθρωποι συνηγμένοι ὑπ' αὐτό, οἵτινες καὶ ἔπεσον ἔτσι κεραυνόπληκτοι.

Ἡ διαγῆς καρδία τῶν τὴν φύσιν κατοπτρίζει,
Οἰκοδομοῦσα ἐξ αὐτῆς ὀρίζοντα ἄλλοισιν.
Ὁ κόσμος πᾶς ὁ ἄφρωνος πρὸς τούτους ψιθυρίζει,
Ψελλίζει μόνον πρὸς αὐτοὺς τὴν τύχην του δακρύων.

Τίνες αὐτοί; οἱ ποιηταί· ἐν μέσῳ τῶν θνησκόντων
Ἀθάνατοι καὶ τοὺς θεοὺς αὐτοὺς δημιουργοῦντες.
Ἐν τῇ παλάμῃ τὴν ἀρχὴν τὴν ἄγνωστον τῶν ὄντων,
Καὶ πέραν τῆς ζωῆς αὐτῆς τὴν λύσιν συγκρατοῦντες.

ὦ Μωῦσῆ, συγκίνησις ὅποια σὲ κατεῖχε
Ὅπταν ἐραντάζισο τὸν ἄνθρωπον τὸν πρῶτον;
Δι' τυχ' ἐκεῖναι τοῦ Ἀδάμ ἦσαν αἱ σαὶ αἱ τύχαι,
Καὶ ἦσ' οὐδ' ἀληθῆς πατὴρ τῶν πεπτωκότων.

Ἦτο μικρὰ, πολὺ μικρὰ ἡ ἀνθρωπότης πᾶσα,
Καὶ σὺ δὲν ἦσο ὡς αὐτῆς ἡ φύσις ἡ χυδαία·
Καὶ ἡ ψυχὴ σου πρὸς καιρὸν τοῦ κόσμου ἀπυστάσα
Ἐξήτησε μυστήρια μελαμβάθῃ, ἀρχαία.

Δὲν ἦσο πλέον ἄνθρωπος ὅπταν εἰς τὸ πνεῦμα
Ἐκκοφόρις τὸν θεὸν ἐν τῇ δημιουργίᾳ.
Καὶ ἦσο μέγας ὡς θεὸς ὅπταν μ' ἐν του νοῦμα
Ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ μηδενὸς ἡ φύσις ἡ ἀγία.

ὦ Μωῦσῆ, ἐπέσαμεν! Μᾶς ἔρριψες σὺ μόνος,
Μᾶς καταράσθης, κ' ἕκαστος τοῦ κόσμου διαδαίνων
Περιπλανᾷ ἐν τῇ ὁδῷ τῇ καλουμένῃ πόνος,
Καὶ καταρᾶται ἐκυτὸν τὸν θάνατον προσμένων.

Καὶ θνήσκων, ὡς ἀνάθεμα προσθέτει λίθον ἔνα
Τοῦ τάφου του τὸ μάρμαρον εἰς τὸ ἀνάθεμά σου.
ὦ Μωῦσῆ, ἰδὲ ἐκεῖ ὅσῃ ἐσκορπισμένα,
Προσμένουσιν ἀνάστασιν, λατρεύουν τ' ὄνομά σου.

Δὲν ἔχει, ὄχι, αὔριον δὲν ἔχ' ἡ νύξ ἐκείνη,
Καὶ ἂν ζῶνιότητα μᾶς ὑπεσχίθης, εἶδας;
Εἶν' αἰωνία δι' ἡμᾶς ἡ τοῦ θανάτου κλίνη.
Ἀχ! ἐκοιμήθησαν αὐτοὶ τοῦλάχιστον μ' ἐλπίδας.

Τί' δι' ἡμᾶς παρέθεσες τὴν φύσιν ταύτην πᾶσαν;
Εἶρων, ἰδὲ τὰ ἄνθη σου, στολιζοῦσιν ἐν πτώμα.
Τὸ δένδρον διὰ φαρτρὸν δεικνύεται ἀκμάσαν.
Ἡ γῆ, ὡς τὸ παγκόσμιον τῶν ἐκθνησκόντων στρώμα.

Κ' ἐνῷ ὁ ἄνθρωπος περὶ ὡς κύμα ἐπὶ κύμα,
Ἡ φύσις ἡ ὑποταλῆς ὑπάρχει ἀκαραία.
Ἐξελίθεις πάλιν ἐξ αὐτῆς τοθεῖς ἐπὶ τὸ μνήμα
Διακωνίζεις παρ' ἡμῖν τὸν μέγαν βασιλέα.

Ποῦ ἡ εἰθνασία σου; οὐδ' ἔχνης πλέον μένει,
Ἐκ τῆς πλασάσσης τὸν θεὸν παλάμης σου· κοιμᾶσαι
Ἵπνον βαθὺν, βαθύτατον· τὸν ἕπνον σου εὐφραίνει
Ἄν μοριάδας γενεῶν σὲ ἐξομνοῦσι πᾶσαι;

Τὸν ἕπνον σου πανόμοιον κοιμᾶται καὶ ὁ Νέρων.
Τῆς ἱστορίας δὲν βαρὺ ἀκούεται τὸ βῆμα,
Ἄφ' οἴτου εἰς τὸν θάνατον κατοδυθισθὴ σπείρων,
Δὲν ἔχει ὁ νεκρὸς ἤχῳ, κ' εἶναι κωφὸν τὸ μνήμα.

II.

Ἡ ἰλαρὰ σου, Ὀμηρε, καὶ εὐλαδῆς καρδία,
Ποικίλα παραδίσσων συντρίμματα λαβύσκα,